

Jaargang 18 Nummer 3
23 september 2010

- 1. Voorwoord van de voorzitter**
- 2. Gentse sprokkels**
- 3. Gent in zijn blootje**
- 4. Verslag van de uitstap van 20 september 2010**
- 5. Te noteren in de agenda**

1. Voorwoord van de voorzitter

In de huidige tijd waarin de hetze tegen het roken en de rokers elke dag nog groeit hebben we in ieder geval genoten van deze prachtige uitstap in Wervik en Dadizele, waarvoor dank aan broeder Lucien.

We hebben kennis gemaakt met een stuk Vlaams patrimonium (ook in de persoon van de Belleman van Dadizele) en we zagen dat de tabaksteelt in Vlaanderen met uitsterven bedreigd is. De gids leerde ons dat het tabaksverbruik van de sigaret achteruit gaat maar dat van de sigaren spectaculair vergroot. Tabak is schadelijk voor de gezondheid, zeker bij overmatig gebruik. Maar dit geldt eveneens voor alle andere "slechte" dingen zoals alcohol. Wanneer komt de dag dat de sportclubs geen bier mogen schenken? Gelukkig is hiervoor nog geen maatschappelijk draagvlak.

De zon was de ganse dag van de partij, zeker bij het aperitief dat we genoten aan de rand van de Leie. De voortreffelijke maaltijd werd verder gezet bij de tabaksboer. Weldra gaan enkele broeders zelf het tabakszaad telen en kunnen we volgend jaar onze eigen "broederschapdermaandagvriendensigaren" roken ! dat wordt een lange tekst voor op het sigaren bandje ... ofwel heel dikke sigaren.

Onze dank ook aan Paul en Andre Mortier voor de schenking van de klok die we met dank aan de schenkers in ons patrimonium opnemen.

2. Gentse sprokkels

De Orde van de Oost-Vlaamse Meester-Distillateurs vzw nog een Oost-Vlaamse / Gentse vereniging met zetel in het Groot Vleeshuis aan de Groentemarkt t.t.z. Het Centrum voor de Streekproducten van de provincie Oost Vlaanderen.

Hiervan is het label "O'de Flander graanjenever" het gekende keurmerk.

Uw voorzitter ontving (na schriftelijke examens !) op 26 januari 2006 het getuigschrift van Jeneverkenner tijdens het Buitengewoon Kapittel van de Orde van de Oost-Vlaamse Meester-Distillateurs en werd daar dan ook geïntrooniseerd.

Een Kapittel is een soort vergadering waar ook bevriende gastronomische confrérieën worden op uitgenodigd. Dit is telkens een hele Bourgondische bedoening waar soms meer dan 100 confrérieën aan deelnemen. Het volgende Kapittel is op 24 November 14.30u in Flanders Expo (Horeca beurs)

Zie ook <http://www.odeflander.be/nl/>

Het gemeenschappelijke label en logo O'de Flander is een **kwalityeitsgarantie**.

De Orde van de Oost-Vlaamse Meester-Distillateurs heeft als doel:

1. reglementering op punt stellen
2. vergroting van de naambekendheid
3. bekend maken van de rijke Oost-Vlaamse jenevertraditie

In 1990 werd de Orde van de Oost-Vlaamse Meester-Distillateurs vzw opgericht, een initiatief van de Economische Raad voor Oost-Vlaanderen (EROV) en een aantal jeneverproducenten. Zij bundelt de krachten van 11 Oost-Vlaamse jeneverproducenten en zet zich in voor de erkenning van de verschillende Oost-Vlaamse graanjenevers. Deze erkenning wordt nagestreefd bij de officiële instanties (op Vlaams niveau een feit, op Europees vlak erkend sinds december 2007), maar vooral ook bij het publiek, de consument.

De definitie van O'de Flander:

het gaat om een graanjenever waarin de bereidingsfase van de graanjenever waarbij deze zijn definitief karakter krijgt op het grondgebied van de provincie Oost-Vlaanderen gebeurt.

Ten tweede moeten alle O'de Flander graanjenevers een minimum alcoholgehalte van 35° hebben.

Ten derde moet de producent kunnen bewijzen dat hij bij de bereiding van de jenever enkel gebruik maakt van graanalcohol: de granen eau-de-vie wordt gedistilleerd uit een beslag van granen (tarwe, rogge, gerst, maïs).

Er is een cursus Jeneverkenner maar ook beurzen, proeverijen en jeneverfeesten!!!

Merken met erkenning O'de Flander graanjenever:
Balegemse, Bobke, Braeckman, Buggenhout, De Stoop, Dirk Martens, Filliers, Hertekamp, Mertens, Rubbens, Van Hoorebeke.

3. Gent in zijn blootje

In deze reeks pogen wij een tipje van de sluier (voor zover die er is) op te lichten.

Dat iedereen overtuigd is van de pracht van onze Gentse binnenstad is bekend. Toch stappen wij al te vaak achteloos voorbij de schatten die Gent herbergt (of verbergt).

Wie weet al het naakt dat in Gent te bewonderen is terug te vinden? En bovendien, wie weet wat het voorstelt?

De vorige beelden die werden belicht waren:

1. " Harmonia " op de KNS op het Sint Baafsplein
2. " Kariatide en Atlante " op de KNS op het Sint Baafsplein.
3. " Jan-Frans Willems " standbeeld op het Sint Baafsplein
4. " De Mammelokker " op het Emile Braunplein
5. " De Bron der Geknielden van Georges Minne " op het Emile Braunplein (momenteel verdwenen gezien het Kobra-project in Gent)

6. "Het Wiel van het Leven" Korte Kruisstraat
7. "Warenhuis De Laet" Henegouwenstraat
8. "Bank van de Arbeid" Volderstraat
9. "Portaal van het Provinciehuis"
10. "Diverse grafbeelden op de Westerbegraafplaats"

Er volgen er zeker nog meer dan 100 andere en dit enkel in Gent ! Wij zijn dus nog een hele poos aan de gang en of ooit alle informatie van alle gevonden beelden zal kunnen gepubliceerd worden ... Aan het huidige ritme hebben wij zeker nog 25 jaar nodig... daarom zullen wij af en toe over meer dan één beeld iets vertellen.

Komende van het Provinciehuis gaan we via de Limburgstraat terug richting St Baafs tot aan...

Monument ter ere van de gebroeders Van Eyck

Het monument ter ere van de gebroeders Hubert en Jan Van Eyck, de schilders van het Lam-Godsretabel in de Sint-Baafskathedraal te Gent, werd door koning Albert plechtig onthuld op 9 augustus 1913. De architectuur is van de hand van Valentin Vaerwyck; de beeldengroep van Geo Verbanck. Zij hadden pas in

1912 de opdracht voor dit monument gekregen van schepen Jozef Casier, voorzitter van de Stedelijke Commissie voor Monumenten en Stadsgezichten en directeur van de Wereldtentoonstelling van 1913 in Gent. Die Wereldtentoonstelling was de gelegenheid bij uitstek om de stad een facelift te geven op urbanistisch en op architecturaal vlak.

De ogen van de hele wereld zouden op Gent gericht zijn en voor de cultuur- en kunstminnende organisatoren van de Expo was dat dan ook het uitgelezen moment om gepaste aandacht te besteden aan de schilders van het wereldberoemde retabel. Een speciaal comité werd opgericht om fondsen te verzamelen uit kringen van kunst en geschiedenis, zoals musea, academies, universiteiten en particulieren uit binnen- en buitenland, om op het pleintje vóór het Geeraard de Duivelsteen, in de onmiddellijke nabijheid van de kathedraal, een monumentaal gedenkteken te realiseren, de beide schilders waardig.

Architect Valentin Vaerwyck (1882-1959), lid van de Stedelijke Commissie, restaurateur van de Belforttoren en ontwerper van onder meer de historische wijk "Oud-Vlaendren" op de Wereldtentoonstelling, kreeg van zijn voorzitter de opdracht het architecturaal gedeelte van het monument uit te tekenen. Voor het beeldhouwwerk trok Vaerwyck zijn confrère uit de Sint-Jorisgilde,

Geo Verbanck (1881-1961), aan, met wie hij trouwens reeds vroeger had samengewerkt. De uitvoering van dat monumentaal geheel in de spanne tijds die nog restte vóór de opening van de Wereldtentoonstelling, werd een heksentoer.

In het voorontwerp dat Verbanck en Vaerwyck in maquettevorm ter beoordeling hadden uitgewerkt, overheerste de typische, vrij zware stijl van Vaerwyck. Hij had een gebogen muur voorgesteld als een soort beschutting waarbinnen Verbanck het Lam Gods centraal had opgesteld, aan

beide zijden benaderd door eerbiedig buigende groepen figuren. Het centrale paneel van de polyptiek had wellicht als inspiratiebron gediend, wat van het monument een nieuwe huldeblijk aan het Lam Gods maakte en niet aan de schilders. Het voorontwerp werd dus afgekeurd, waarop Verbanck en Vaerwyck het uiteindelijk uitgevoerde monument ontwierpen waarin de gebroeders Van Eyck centraal staan.

Hubert en Jan Van Eyck zitten op een troon in de typische klederdracht van hun tijd, wat de renaissance van de Vlaamse kunst suggereert. Aan beide zijden beklimmen mannen, vrouwen en kinderen in 2 symmetrische rijen de trappen vóór de broers. Zij zijn gekleed in lichte draperingen en dragen bloemenslingers. Verbanck heeft met zijn naakte en halfnaakte figuren de universele mensheid willen symboliseren. Man, vrouw en kind zijn daarenboven het symbool van alle generaties, zonder beperking in de tijd. Ontdaan van alle uiterlijke tekenen van vermeende macht, is de hulde van die generaties dus het meest volmaakte wat men zich kan indenken.

De wapenschilden op de onderbouw zijn van de landen die deelnamen aan de Wereldtentoonstelling van 1913 te Gent.

In zijn " Opstellen over plastische kunst " van 1931 loofde Gaston De Knibber vorm én inhoud van het monument : "De groote waarde van het complex als beeldhouwd geheel dient zonder aarzelen erkend. De sierlijke stijl, de golvende, zachte lijn, het edel bewerken der materie tot rustig-ademend leven, de gesynthetiseerde schoonheid van de figurengroep, bewijzen dat de beeldhouwer die zulks verwezenlijkte een kunstenaar is met diep beleven en met onbegrensde techniek. Wat meer is, het opgelegd symbool werd uitmuntend verzinnelijkt: de moderne mensheid, krachtige mannen, ontbolsterd van de schelpen van afhankelijkheid, zich zelf bewust en vrij in hun bewegingen, slanke vrouwen met eigen waardigheid, glunderende kinders, brengen hun rozenhulde aan de stijve, in-zich-zelf-gekeerde, strakplechtige, middeleeuwse patriciërs-artisten."

Ook in het Guldenboek dat door Drèze in 1913 als aandenken aan de Wereldtentoonstelling werd uitgegeven, werden kunstwerk en kunstenaar uitvoerig geprezen. Van dan af werd Geo Verbanck algemeen erkend als een groot kunstenaar en ging zijn carrière in stijgende lijn.

4. Verslag van de uitstap van 20 september 2010

Na de traditionele koffie met ontbijtkoekjes begaven wij ons met de bus, via enkele omwegen, dank zij de te verwachten file in Kruishoutem, naar Wervik waar we bij de aankomst werden verwelkomd door een rasechte Wervikenaar, André Pauwels, Belleman van Dadizele. Na het stof van de busreis te hebben weggespoeld in de taverne naast het Tabaksmuseum door het nuttigen van een regionaal biertje in de retroherberg "De Moorlaen" kon de rondleiding in het Nationaal Tabaksmuseum onder leiding van de plaatselijke gids Jan Boussemaere starten. Na de uitleg en het nodige gesnuif werd een wandeling ingezet naar het restaurant "De Waterkant".

Na het diner trokken we nog door naar het tabaksbedrijf van familie Antoon Deneudt te Wervik. Afsluitend werden de tabakswalmen weggespoeld in café "De Pompeschitter" te Dadizele maar niet voor dat de Belleman tekst en uitleg gaf over de schimpnaam van de inwoners van Dadizele.

Het Nationaal Tabaksmuseum te Wervik toont de geschiedenis van het roken, het kauwen en het snuiven via merkwaardige voorwerpen en vele bijzondere illustraties. Een introductie in de magische en bizarre wereld van het tabaksfenomeen.

Uit de stadsarchieven blijkt dat in Wervik reeds rond 1650 tabak verbouwd werd. In de 18de eeuw, toen het zuidelijke deel van Wervik door het Verdrag van Utrecht (1713) definitief naar Frankrijk werd overgeheveld, kreeg het grensstadje bekendheid als paradijs voor de “toubackblauwers” en er ontwikkelde zich een intensieve smokkelhandel naar Frankrijk. Dankzij de zandleemgrond, de door vele generaties opgedane ervaring inzake teelttechniek en de opeenvolgende tabaksinstellingen die hun zetel in Wervik hadden, werd de Wervikse regio in de 20ste eeuw de belangrijkste teeltstreek in België. Momenteel wordt meer dan 98% van de Belgische tabak in de Wervikse regio verbouwd.

Wervik ligt vlak bij de Franse grens. Met een Europees Interreg III-project willen het Nationaal Tabaksmuseum in Wervik, het Kommiezenkot in Abele en het Douanemuseum in Godewaersvelde oude tradities en fenomenen van de grensstreek laten herleven: tabak, smokkel, douane...

Het tabaksmuseum heeft 4200 collectiestukken van de 16de tot de 21ste eeuw verdeeld over

600 m² tentoonstellingsruimte met als centraal gebouw een geklasseerde, maalvaardige bakstenen stellingmolen van rond 1800. Het herbergt de belangrijkste collectie tabakspubliciteit en –verpakking in België. Er zijn tevens tabaksproofveldjes, thematentoonstellingen en rijke bibliotheek en centrum over de geschiedenis van tabak en tabaksvoorwerpen.

Het museum geeft een overzicht van de diverse vormen van tabaksconsumptie: van pijp over sigaar en sigaret tot snuif- en kauwtabak. Bij elke vorm horen typische instrumenten: de accessoires van de tabaksgebruiker. Ongeveer 2.500 van die accessoires zijn permanent in het museum tentoongesteld!

In de “Pijpengalerij” vindt men de benodigdheden van de pijproker (pijpenhulzen, rekken, vazen...), de aanmaak van kleipijpen, diverse soorten pijpen (naar materie: klei, porselein, meerschium, bruyère — naar gebruik: rookpijpen, tentoonstellingspijpen, zogenaamde reservistenpijpen...), merkwaardige pijpen (16de tot 20ste eeuw).

Snuifraspen, snuifdoosjes in allerlei vormen en materialen, snuifflesjes en snuifpotten (vooral 18de en 19de eeuw) worden er ook tentoongesteld evenals Pruintabak, pruim, kauwtabakspotten en spuwpotjes (vooral uit de 19de eeuw) en benodigdheden voor sigaren- en sigarettenrokers: van sigarenkast over sigarenetuis tot sigarenknippers en asbakken. Van sigarettenhouders over sigarettenverdelers tot sigarettenpijpjes... (19de en 20ste eeuw).

Het “roken” gaat wellicht verloren in de nacht der tijden. De aantekeningen uit het logboek van Columbus (1492) vormen als het ware de geboorteakte van het roken, althans voor de Europese wereld, want wie zal zeggen hoeveel eeuwen de indianen in Amerika reeds rookten vóór 1492.

In de 16de en de 17de eeuw veroverde het “bruine kruid” Europa en geraakte het ingeburgerd in de sociale en maatschappelijke leefpatronen, met verschillende functies:

medicinaal, religieus - maatschappelijk en als genotsmiddel.

Tabak en vuur: twee noodzakelijke componenten om te roken. Vuur werd gemaakt door wrijving van een harde houtsoort op een zachte houtsoort, door het slaan van vuursteen op vuursteen of op ijzer of staal. Bij de rookaccessoires zijn de voorwerpen om vuur te maken, te bewaren en over te brengen altijd nadrukkelijk aanwezig geweest. In het museum vindt men dan ook collectiestukken die handelen over:

Vuur bewaren in vuurpotten.

Vuur overbrengen via houtspaan, zwavelstokjes, lontjes of lucifers.

Vuur aanmaken: vuurslagen, lonten en lucifers.

Rokerslampen en luciferhouders.

Wie niet genoeg had aan een bezoek kan ook nog de volgende plaatsen bezoeken:

- Piperie d'Andenelle ASBL, rue Cuvelier 7 Andenne
- Atelier Musée du tabac de la Semois, rue du Tambour Corbion
- Sigarenmuseum en pijpenkabinet, Abdijstraat 10 Geraardsbergen
- Pijp- en tabaksmuseum Marktstraat 100 Harelbeke
- Historisch Pijp & Tabaksmuseum Regentiestraat 29 St Niklaas

Wie hieromtrent meer informatie wenst kan op eenvoudig verzoek een kopie van de folder over deze materie krijgen bij Jean-Pierre

5. Te noteren in uw agenda !

1. 15/11/2010 herfst uitstap
2. Algemene vergadering 13/12/2010 's avonds
3. Nieuwjaarsbanket 6/02/2011 !

Jean-Pierre Rogiest

Secretaris

jean-pierre.rogiest@pandora.be

tel. : 09/251.51.21 en 0497/14 52 11
